

Rodne dezinformacije i izbori za predsjednika/cu RH

Analiza narativnih okvira
rodnih dezinformacija i/ili
drugih aspekata
informacijskog poremećaja u
predizbornoj kampanji

LIBELA.ORG

GENDER **FACTS**

Izdavač:

CESI – Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje

Autori:

Josip Šipić (CESI/Libela.org)

i Brigita Miloš (Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci)

Grafičko oblikovanje:

Slobodna domena Zadruga za otvoreni kod i dizajn

Napomena:

Ovaj izvještaj nastao je u sklopu projekta „GenderFacts: uspostava novog provjeravatelja točnosti informacija u području ravnopravnosti spolova s ciljem suzbijanja rodni dezinformacija te spolne i rodne diskriminacije“. Projekt GenderFacts se financira kroz bespovratna sredstva iz sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost. Dodijeljena od strane Agencije za elektroničke medije. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Kao ni stajališta Agencije za elektroničke medije. Europska unija i Europska komisija ni Agencija za elektroničke medije ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

**AGENCIJA ZA
ELEKTRONIČKE
MEDIJE**

Zagreb, 2025.

Sadržaj

Uvod

1

**Narativni okviri rodno uvjetovanih
dezinformacija i/ili drugih aspekata
informacijskog poremećaja u
predizbornoj kampanji za
predsjednika/cu Republike Hrvatske**

3

1.

**„Rodna ideologija“ kao društvena ugroza:
značenje, akteri i potkategorije**

5

2.

**Političarke kao neadekvatne i
nedovoljno kompetentne
za bavljenje politikom**

12

3.

Migranti kao kulturna ugroza

15

Uvod

Vlada Republike Hrvatske donijela je odluku o raspisivanju Izбора za predsjednika RH na sjednici 21. studenog 2024. godine koja je stupila na snagu tjedan dana kasnije, 28. studenog. Predizborna kampanja za predsjednika/cu Republike Hrvatske službeno je započela 11. prosinca 2024., a hrvatski su građani i građanke na birališta izašli dva puta – 29. prosinca 2024. i 12. siječnja 2025. kako bi izabrali Zorana Milanovića na novi petogodišnji mandat.

Od kandidata/kinja koji/e su najavili kandidaturu, njih jedanaest je predalo candidature Državnom izbornom povjerenstvu, od čega je nakon provjere utvrđeno da ih je osam uspjelo skupiti dovoljan broj pravovaljanih potpisa. Riječ je bila o Miru Bulju (Most), Tomislavu Jonjiću (nezavisni kandidat), Ivani Kekin (Možemo!), Branki Lozo (Dom i nacionalno okupljanje), Zoranu Milanoviću (SDP, NPS, Centar, HSS, DO i SIP, Reformisti, SU, BUZ, GLAS, MDS), Draganu Primorcu (HDZ, DP, HSLS, HDS, HNS, HSU, nezavisni), Mariji Selak Raspudić (nezavisna kandidatkinja) i Niki Tokić Kartelu (nezavisni kandidat).

U prvom krugu izbora održanom 29. prosinca 2024. glasalo je 46,03 posto birača/ica, pri čemu nijedan kandidat/kinja nije dobio dovoljan broj glasova zbog čega se moralo pristupiti drugom kugu glasanja u kojeg su prošli Zoran Milanović, s 49,09 posto dobivenih glasova, i Dragan Primorac, s 19,35 posto, kao kandidati s najvećim brojem glasova. Kao što je već navedeno, Zoran Milanović izabran je u drugom krugu održanom 12. siječnja 2025. godine s 1.122.859 glasova, dok je Dragan Primorac dobio 380.752 glasova. Drugom krugu izbora pristupilo je ukupno 44,18 posto glasača/ica.

Metodološke napomene

Izvješće o rodnim aspektima informacijskog poremećaja tijekom kampanje za izbor predsjednika/ce RH treće je po redu izvješće projekta *GenderFacts* koji donosi podatke i analizu predizbornih kampanja u Republici Hrvatskoj održanih tijekom 2024. i 2025. godine, s naglaskom na uočavanje rodnih dezinformacija i narativa. Ono donosi analizu medijskih napisa te iskaza i izjava političkih aktera tijekom trajanja službene predizborne kampanje od 11. do 27. prosinca 2024., s produžetkom do 10. siječnja 2025. u kontekstu održavanja drugog kruga izbora. Osim navedenog, u analizu su uzete i druge relevantne izjave i medijski napisi uočeni prije početka službene kampanje. U navedenom su se periodu pratile objave s deset online izvora informiranja (Jutarnji.hr, Večernji.hr, 24sata.hr, Index.hr, Dnevnik.hr, RTL.hr, HRT.hr, Dnevno.hr, Tportal.hr, Net.hr). Digitalni izvori odabrani

su zbog značajno šireg dosega u usporedbi s tradicionalnim medijima poput tiskanih dnevnih ili tjednih novina. Osim šireg dosega, odabir digitalnih izvora također je povezan s fokusom istraživanja na rodne dezinformacije i druge oblike rodno uvjetovanih informacijskih poremećaja, koji su posebno izraženi u digitalnom okruženju. Odabir specifičnih izvora informacija temeljen je na izvješću Reuters instituta o najčitanijim medijima u Hrvatskoj, među kojima su navedeni Index.hr, 24 sata online, Dnevnik online, Jutarnji online, Net.hr, Tportal.hr, Večernji online, Dnevno.hr i RTL News online. Nadalje, medijski izvori odabrani su i s ciljem praćenja: a) online verzija najčitanijih tiskanih dnevnih novina u Hrvatskoj (24 sata online, Jutarnji online, Večernji online), b) portala televizijskih kuća (Dnevnik online, RTL News online, HRT.hr), te c) informativnih online portala (Dnevno.hr, Indeks.hr, Tportal.hr i Net.hr), koji su među najpopularnijim izvorima vijesti za hrvatske građane. Osim navedenih izvora, pratili su se i objave relevantnih nacionalnih provjeravatelja točnosti informacija (npr., Faktograf) kojima su se razotkrivale dezinformacije te različite manipulativne izjave i objave uočene tijekom kampanje.

Tijekom predizborne kampanje svakodnevno su se pratili i analizirali objave s odabranih izvora, posebno one koje su obrađivale predizborne teme s naglaskom na rodna pitanja. Posebna pažnja posvećivala se identificiranju izjava koje su ulazile u sferu rodno uvjetovanih informacijskih poremećaja ili rodnih dezinformacija. U procesu detekcije, selekcije i analize materijala primijećeno je preklapanje izjava ili vijesti na više praćenih izvora, uz razlike u popratnom sadržaju ili načinu uokvirivanja informacija. Konačno, ukoliko bi se uočili neki aspekti informacijskog poremećaja iz rodne perspektive objavljeni na nekim drugim portalima, i njih se odlučilo uvrstiti u analizu.

**Narativni okviri
rodno uvjetovanih
dezinformacija i/ili
drugih aspekata
informacijskog
poremećaja u
predizbornoj
kampanji za
predsjednika/cu
Republike Hrvatske**

U predizbornoj kampanji za izbor predsjednika/ce Republike Hrvatske u 2024. i 2025. godini uočili smo različite rodne dezinformacije kao i druge aspekte rodno uvjetovanog informacijskog poremećaja kojima su se gradila tri dominantna narativna okvira: „rodna ideologija“ kao opasnost, nepodobnost žena za bavljenje politikom te migranti kao društvena ugroza. Imajući u vidu analize predizbornih kampanja za Hrvatski sabor (1,2) i [Europski parlament](#), pokazalo se da se u ovoj se kampanji održao kontinuitet izgradnje narativnih okvira o opasnostima „rodne ideologije“. Uz to, ponovno smo svjedočili dezinformacijskim narativima o migracijama kao društvenoj ugrozi te o nepodobnosti žena za bavljenje „visokom“ politikom, koji su u potpunosti izostali tijekom izbora za Europski parlament. S druge strane, u ovoj se kampanji kandidati/kinje nisu bavili/e propitkivanjem rodni politika, što je bio slučaj u prethodne dvije predizborne kampanje.

U sljedećim paragrafima detaljnije će se predstaviti svaki od uočenih narativa, te će se dati primjeri u vidu konkretnih izjava političkih aktera/ki u predizbornoj kampanji i/ili napisa u medijskom prostoru. Predstavljanje uočenih narativa započet će onim o „rodnoj ideologiji“. Pritom valja napomenuti kako, nasuprot primjerima predizbornih kampanja za Hrvatski sabor i Europski parlament, narativ o „opasnostima rodne ideologije“ nije bio toliko zastupljen niti toliko strukturno složen u predizbornoj kampanji za predsjednika/cu Republike Hrvatske, već su u većoj mjeri prevladavale raznovrsne dezinformacije i drugi oblici rodno uvjetovanog informacijskog poremećaja kojima se izgrađivao narativ o nekompetentnosti kandidatkinja za obavljanje ove političke funkcije. Ovakvi rezultati ne čude jer je riječ o izborima koji su visoko personalizirani, dok je sama funkcija predsjednika/ce više protokolarne naravi i s ustavom vrlo ograničenim nadležnostima.

1.

„Rodna ideologija“ kao društvena ugroza: značenje, akteri i potkategorije

U prethodnim smo izvješćima vezanim uz predizborne kampanje za nacionalni i europski parlament (1,2,3) već naznačili najvažnije karakteristike narativa o „rodnoj ideologiji“ kao društvenoj ugrozi. Najprije, istaknuto je da sam pojam, kao i njegove inačice i/ili bliskoznačnice koje su se koristile tijekom predmetnih kampanja („woke ideologija“ li „transrodna ideologija“) funkcioniraju kao „prazni označitelji“ koji svoje značenje dobivaju ovisno o pojedincima ili skupinama koje ga koriste kao i o kontekstu u kojem se koristi. Navedenim su se bavili i tekstovi koji su analizirali korištenje ovih pojmova nevezano uz izborne kampanje (1,2,3). Drugo, pokazalo se da su sintagma „rodna ideologija“ i njezine inačice karakteristične za diskurs političkih aktera/ki koji/e pripadaju (populističkoj) radikalnoj desnici. Treće, utvrđeno je da se narativ sastoji od više potkategorija ili gradivnih cjelina koje se, iako različite, međusobno isprepliću i nadopunjuju u prikazivanju „rodne ideologije“ kao opasnosti. Naime, riječ je o narativnim okvirima 1.) ugroze tradicionalne obitelji, 2.) opasnosti za naciju, 3.) ekonomske ugroze i 4.) ugroze djece. Dakle, riječ je o narativu i njegovim sastavnim elementima koji su se kontinuirano i sustavno izgrađivali kroz izborne kampanje, pri čemu su narativni okviri o ugrozi tradicionalne obitelji i ugrozi djece bili najzastupljeniji.

Kampanja za izbor predsjednika/ce RH donijela je nastavak uočenih trendova. Naime, sintagma „rodna ideologija“ opet se značajno koristila u javnom prostoru u svrhu predstavljanja ugroze društva, posebice tijekom sučeljavanja kandidata/kinja u medijskom prostoru (1,2,3,4). Kao i u prethodnim kampanjama, ona je dominirala diskursom kandidata/kinja (populističko) radikalne desnice. Tako je, primjerice, tijekom jedinog sučeljavanja svih 8 kandidata/kinja, održanog na HRT-u 23.12., Miro Bulj naznačio kako „moramo razgovarati i o rodnim ideologijama“, dok je Branka Lozo ocijenila „da je za Hrvatsku najveća opasnost rodna ideologija“ (1,2,3). Nadalje, nisu samo kandidati/kinje spominjali/e ovu sintagmu, već su joj na značaju dale i medijske prakse, odnosno sami mediji, kroz postavljanje pitanja o rodnoj ideologiji i stavljanje rasprave o njoj na agendu sučeljavanja, čime su ovog praznog označitelja i njegovu upotrebu od strane radikalno desnih krugova prisvojili i normalizirali, implicirajući tako da on posjeduje koherentan i stvaran značenjski sadržaj (1,2).

Kada su kandidati/kinje davali/e značenje sintagmi „rodne ideologije“, najviše su isticali opasnost koju ona predstavlja za tradicionalnu obitelj, a posebice za djecu. Tako se ova kampanja donekle razlikovala od prethodne dvije – za izbor za zastupnike/ce u Hrvatskom saboru i Europskom parlamentu – jer se ekonomska ugroza koju predstavlja „rodna ideologija“ uopće nije spominjala, dok se nije inzistiralo ni na narativu da ona predstavlja ugrozu koja nam je nametnuta izvana.

a) „Rodna ideologija“ kao ugroza djece

Kao što smo napomenuli, u ovoj se kampanji ponajviše izgrađivao narativni okvir o „rodnoj ideologiji“ kao opasnosti za djecu i njihova prava. U tom smislu valja istaknuti nekoliko izjava kandidata/kinja tijekom njihova sučeljavanja u medijima:

Miro Bulj, predsjednički kandidat MOST-a, u odgovoru na [pitanje](#) o izmjenama koje je naložio Ustavni sud vezano uz Zakon o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece, kaže: „Ja sam zagovornik života i protivnik sam bilo kakve promocije pobačaja. Ja sam za to da ne dolazi do pobačaja i bit ću prvi predsjednik koji je za život. Trebamo se boriti i protiv rodne ideologije jer štetu koju radimo djevojčicama i dječacima... Vidimo do čega dovodi. Ja sam tradicionalist, te kršćanske vrijednosti moramo braniti“.

Iz odgovora je vidljivo da se ovaj kandidat jasno opredijelio protiv pobačaja, suprotstavljajući pravo na slobodno odlučivanje o rađanju djece pravu na život, pri čemu u svoj argumentacijski slijed nadodaje i potrebu za borbom protiv rodne ideologije kao realne ugroze koja nanosi štetu djeci. Ta ugroza u ovoj nedovršenoj izjavi nije elaborirana, pa nije jasno što ju konkretno čini stvarnom i kako se ona manifestira, no ta se sadržajna i činjenična praznina pokušava nadomjestiti isticanjem pojmova „kršćanske vrijednosti“ i „tradicija“ nasuprot kojima se „rodna ideologija“ i pobačaj retorički postavljaju.

Narativ o „rodnoj ideologiji“ kao ugrozi djece dominirao je tijekom rasprave o ovom praznom označitelju na sučeljavanju kandidata/kinja održanog 27.12.2024. u studiju televizije RTL. Pritom su eksplicirani razlozi zbog kojih su djeca na udaru „rodne ideologije“. Tako Miro Bulj [smatra](#) da „moramo zaštititi djecu od rodne ideologije jer nije normalno spol odvojiti od uloga u društvu“, zaključivši sljedeće:

„Moramo se vratiti tradicionalnim iskonskim vrijednostima. Zabrana u škole rodne ideologije. Neka gospođa Kekin mijenja spol, neka rade što god žele. Borit ću se za zabrane u vrtićima i školama.“

Miro Bulj, kandidat MOST-a

I nezavisni kandidat Niko Tokić Kartelo tijekom sučeljavanja na [RTL-u](#) stavio je pitanje rodne ideologije u kontekst odgojno-obrazovnog sustava, kazavši:

”

„Oštro se protivim uvođenju rodne ideologije u vrtićima i školama. Nitko ne govori o osobama s invaliditetom, najugroženijoj skupini u društvu kojima treba pomagati“.

Niko Tokić Kartelo, nezavisni kandidat

U istom kontekstu poentirala je i Branka Lozo, kandidatkinja za predsjednicu RH stranke DOMiNO, usprotivivši se tome da „učitelji rade u suknjama“.

Nadalje, Lozo je kazala da se zalaže da se svi oni koji su sudjelovali u operativnim zahvatima „tzv. sakaćenju djece“ u smislu promjene spola da se kazneno progone i da plate odštetu onima koji su kao maloljetnici podvrgnuti takvim strahotama. U tom smislu je tijekom predizborne [debate na HRT-u](#) istaknula da je „navodno do sada već preko 200 mladih maloljetnika bilo podvrgnuto tzv. promjenama spola, odnosno operativnom sakaćenju“.

Sličnu izjavu Lozo je dala i [tijekom sučeljavanja u studiju Večernjeg lista](#):

”

“Ja bih voljela da se u Hrvatskoj provodi striktno i dapače da se nadopuni Kazneni zakon, u dijelu u kojem se odnosi na sakaćenje žena, tako piše u sadašnjem zakonu, i posebno sakaćenje maloljetnih djevojčica a radi se o rodnoj ideologiji tj. nasilnoj promjeni spola. Ja bih voljela da se zakon proširi i na sakaćenje muških i da se sankcioniraju svi koji sudjeluju u postupku tzv. promjene spola.”

Branka Lozo, kandidatkinja za predsjednicu RH stranke DOMiNO

I Niko Tokić Kartelo, [tijekom debate u studiju HRT-a](#), vidio je „rodnu ideologiju“ kao opasnost za djecu u smislu promjene spola:

”

“Imam problem sa svojim unukama kad slušaju Kekin. Hoće obući balerinke, a vani je hladno, kažu imaju prava na to. Vi se zalažete za promjenu spola i kad su djeca u pitanju? Jeste li vi

za vašu ideologiju spremni promijeniti spol i reći da je to normalno?”

Niko Tokić Kartelo, nezavisni kandidat

Iz navedenih izjava vidljivo je da su identificirana tri načina kojima „rodna ideologija“ ugrožava djecu:

1. kroz „nenormalnu“ praksu odvajanja spola od uloga u društvu;
2. kroz „nametanje“ rodne ideologije u odgojno-obrazovni sustav;
3. kroz omogućavanje „nasilnog“ postupka promjene rodnog identiteta kod djece i maloljetnika.

Pritom treba istaknuti da su sva tri argumenta manipulativna.

Prvo, problematiziranjem odvajanja spola od uloga u društvu u najmanju se ruku ignorira razumijevanje spola i roda na način utvrđen u društvenim znanostima. Naime, definicijsko razlikovanje ova dva pojma navodi Hrvatska enciklopedija, o njemu su višekratno pisali verificirani provjeravatelji točnosti informacija, dok su i sami društveni znanstvenici/e također davali pojašnjenja razlike između spola i roda ([1,2,3,4](#)), pri čemu se kod svih izvora jasno ističe da je spol biološka oznaka kojom se obično razlikuje muškarce i žene, a rod pojam koji se odnosi na društveno i kulturološki prihvatljiva ponašanja, osobine i uloge za osobe koje su pri rođenju označene kao muške ili ženske.

Drugo, o pitanju rodne ideologije u odgojno-obrazovnom sustavu dane su samo općenite i nejasne izjave, bez konkretnih činjenica u kojima kandidati/kinje utemeljuju svoje tvrdnje. Također, kandidati/kinje nisu ni sami/e suglasni/e oko toga treba li se „rodna ideologija“ tek uvesti u sustav ili već postoji u njemu, a najmanje je jasno tko i kako nameće „rodnu ideologiju“ u vrtiće i škole. Jedini primjer daje kandidatkinja Lozo kroz svoje suprotstavljanje tome da „učitelji rade u suknjama“, no ovoj tvrdnji nedostaju kontekst i činjenična potkrepa. Navedeno na zoran način pokazuje kako se „rodna ideologija“ koristi kao prazni označitelj.

Treće, povezivanje procesa tranzicije trans osoba i genitalnog sakaćenja svodi sam proces na čin nasilja i kršenja ljudskih prava koji se obavlja iz medicinski neutemeljenih razloga od strane nestručnih osoba, i to najčešće u uvjetima koji nisu medicinski, čime se u potpunosti zavarava javnost o [prirodi postupka tranzicije](#) koji je dobrovoljan, složen, dugotrajan, pravno i medicinski reguliran, utemeljen u stručnim procjenama te se provodi od strane stručnih osoba u medicinskim uvjetima i nikako ne uključuje isključivo operacijske zahvate. Uz to, dostupni podaci pokazuju da je u razdoblju 2015.-2023. oko

200 osoba od Nacionalnog zdravstvenog vijeća dobilo potvrdu o priznanju činjenice života u drugom rodnom identitetu, od čega maloljetne osobe čine manji dio, što ukazuje na manipulaciju brojem maloljetnih osoba koje prolaze kroz različite terapijske opcije vezane za promjenu rodnog identiteta (1,2). Konačno, informacije dobivene iz različitih izvora [sugeriraju da se u Hrvatskoj ne provode operacije nad maloljetnim osobama](#) u kontekstu postupka tranzicije, iako nadležne institucije nisu obznanile statističke podatke.

Zaključno, vidljivo je da su sve izjave bile usmjerene konstrukciji narativa o „rodnoj ideologiji“ kao direktnoj ugrozi djece, što je jedan od češćih narativa koji se koristio i tijekom parlamentarnih izbora, ali i izbora za Europski parlament (1,2).

b) „Rodna ideologija“ kao prijetnja tradicionalnoj obitelji i heteronormativnom poretku

Gore spomenute analize kampanja za izbor predstavnika u Hrvatski sabor i Europski parlament također su zabilježile konstrukciju narativa o „rodnoj ideologiji“ kao ugrozi tradicionalne obitelji. Pritom je istaknuto da se njim stvara dojam kako je izuzetno važno obraniti obitelj kao zajednicu (biološkog) majčinstva i očinstva, u odnosu na sve druge obitelji koje nisu tradicionalne obitelji s muškarcem, ženom i djecom. Ovaj se dojam u izborima za predsjednika/cu RH pojačavao korištenjem „rodne ideologije“ kao praznog označitelja u sljedećim izjavama danih tijekom RTL-ovog sučeljavanja:

”

„Rodna ideologija je moderni izraz dugotrajnog pokušaja da se obitelj rastoči kao temeljna jedinka ljudskog društva. Treba se vratiti tradicionalnim vrijednostima.“

Tomislav Jonjić, nezavisni kandidat

”

„Suludo je vrijeme kada se obiteljske tradicionalne vrijednosti gaze. Ivani Kekin je najbitnija rodna ideologija. Pitam je koliko ima spolova? Muško je muško, žensko je žensko. Treba zaštititi djecu od diskriminacije.“

Miro Bulj, kandidat MOST-a

Osim toga, izjava kandidata MOST-a na tragu je izjava zabilježenih tijekom kampanje za parlamentarne izbore u kojima se opasnost koju predstavlja “rodna ideologija” opisivala kroz odvajanje spola i roda te „proliferaciju rodova“ u suvremenom društvu.

Nadalje, treba napomenuti da je ovaj narativ preuzeo i kandidat HDZ-a Dragan Primorac u drugom krugu kampanje za izbor predsjednika/ce RH. Tako je tijekom jedne konferencije za medije postavio sljedeće [pitanje](#): “Da li želimo imati cijelu Hrvatsku poput Grada Zagreba, gdje u formularima, kada se daju darovi za sv. Nikolu, nema oca i majke nego roditelj 1 i 2?” Isticanje termina „roditelj 1 i 2“ kao primjera kojim „rodna ideologija“ ugrožava tradicionalnu obitelj zabilježeno je i u kampanji za [parlamentarne izbore](#). Što se tiče samog primjera kojeg navodi kandidat Primorac, [utvrđeno je da je riječ o manipulaciji](#) iz studenog 2023. jer izjava koju je Grad Zagreb tražio od zaposlenika povodom dodjele sredstava za dijete u prigodi Dana svetog Nikole nije bila povezana s „rodnom ideologijom“, već se htjelo utvrditi rade li u gradskoj upravi oba roditelja, budući da je samo jedan od njih mogao dobiti poklon za dijete.

2.

**Političarke kao
neadekvatne i
nedovoljno
kompetentne za
bavljenje politikom**

Od uočenih dezinformacija i ostalih oblika informacijskog poremećaja iz rodne perspektive u ovoj ih je kampanji najviše bilo usmjereno prema kandidatkinjama i njima se izgrađivao narativni okvir o njihovoj neadekvatnosti i nekompetentnosti za bavljenje politikom. Isključivo su služile za napade na Ivanu Kekin iz platforme Možemo! i nezavisnu kandidatkinju Mariju Selak Raspudić. Ove su političarke ujedno imale i najveće šanse među svim kandidatkinjama za prolaz u drugi krug te su [u prvom krugu izbora](#) zauzele treće i četvrto mjesto, s 9,25% (Selak Raspudić) i 8,89% (Kekin) osvojenih glasova. Frekventnost ovog narativnog okvira posebno se ističe u ovoj kampanji u odnosu na kampanju za europarlamentarne izbore, kada nije zabilježen ovakav tip dezinformacijskih narativa, i kampanju za izbore za zastupnike/ce u Hrvatskom saboru, kada dezinformacije i ostali oblici informacijskog poremećaja usmjereni prema ženama nisu bili zabilježeni u ovolikoj mjeri.

Navedeni se narativni okvir izgrađivao na različit način u konkretnim slučajevima ovih dviju političarki. Naime, Kekin je bila izložena značajnom broju dezinformacija i malinformacija s ciljem diskreditiranja i izgradnje narativa o njoj kao inherentno nepouzdanjoj, nekompetentnoj i suviše emotivnoj političarki. U ovom slučaju riječ je o uobičajenoj strategiji diskreditacije političarki kroz dezinformacijske kampanje [\(1,2,3\)](#). U slučaju Selak Raspudić radilo se o istoj strategiji diskreditacije, no ona se nije manifestirala kroz dezinformacije i malinformacije, već kroz izjave koje su utemeljene u rodnim stereotipima vezanim uz uloge žene u društvu s glavnim ciljem prikazivanja kandidatkinje kao nedorasle za političku funkciju za koju se natjecala. Takvim perpetuiranjem stereotipa o ženama u politici, uz različite seksističke izjave kojima ih se dodatno diskreditiralo, [samo se učvršćivao narativ o njihovoj nekompetenciji](#).

Dezinformacijske kampanje usmjerene prema Ivani Kekin išle su u tri smjera. Prvo, kroz manipulacije vezane uz podrijetlo vlasništva nekretnina obitelji Kekin, čime se kandidatkinju prikazivalo kao nedovoljno transparentnu [\(1,2,3\)](#). Ove su se manipulacije svoj izvor najčešće imale na društvenim mrežama, no njih su prenosili i pojedini mediji čije smo objave pratili u svrhu izrade ovog izvješća, pri čemu se posebno ističu sumnje u regularnost kupovine zemljišta u Istri te u navodno pokretanje izvida od strane DORH-a s tim u vezi [\(1,2,3,4,5\)](#). Drugo, kroz netočne tvrdnje o donatorima i izvorima financiranja predizborne kampanje, čime se kandidatkinju htjelo diskreditirati kao korumpiranu [\(1,2,3,4\)](#). I ove su manipulacije svoj izvor imale mahom na društvenim mrežama, no valja istaknuti da je jednu takvu dezinformaciju objavio i portal Direktno u članku [„Zanimljiva donacija u kampanji: Pozamašan iznos dala tvrtka u vlasništvu srpskog glazbenika“](#). Treće, kroz medijski intenzivno praćenje događaja i reakcija vezanih uz susret Nikice Jelavića i Milana Kekina, supruga kandidatkinje, izgrađivao se narativ o Ivani Kekin kao naivnoj političarki. Naime, sam događaj postao je jedna od glavnih političkih i medijskih tema a na njega se nadovezala [intenzivna dezinformacijska kampanja upućena prema Kekin](#), koja se sastojala od neprovjerenih ili neslužbenih informacija te izmišljenih teorija o događaju. Sve je pratila i lavina memova te ismijavanja naivnosti Milana Kekina na društvenim mrežama o kojima su se objavljivali i posebni medijski članci [\(1,2,3\)](#).

Reakcije glavnih političkih aktera/ki i protukandidata/kinja Ivane Kekin na navedeni događaj, kao i na njezino inzistiranje o tome da se radilo o „klopci“ za njenog supruga, zbog čega je cijeli slučaj [prijavljen](#) policiji, išle su u smjeru diskreditirajućeg prikazivanja Kekin kao bijesne i histerične, odnosno suviše emocionalne za obavljanje dužnosti predsjednice RH. Ipak, u svrhu izgradnje ovog narativa, nisu se koristile standardne dezinformacije, već rodno stereotipne diskurzivne strategije o ženama u politici koje su detektirane u različitim predizbornim kampanjama u Hrvatskoj ([1,2](#)). Paradigmatski primjeri korištenja rodni stereotipa u svrhu diskreditacije žena u politici nalaze se u [izjavi Nikice Jelavića](#) koji je istaknuo da su „gospođe iz Možemo ... nastavile s agresivnim i histeričnim napadima“ te reakciji Andreja Plenkovića u kojoj ističe da Kekin, Benčić i Možemo histeriziraju, da smire hormone, nazvavši ih „histeričnom ekipom“ i predvodnicima histerizacije te da je Kekin nedorasla za upravljanje Hrvatskom i Gradom Zagrebom ([1,2,3](#)). Pritom još valja napomenuti da su osim političkih aktera/ki i mediji sudjelovali u izgradnji ovog narativnog okvira kroz odabir riječi kojima su opisivali kandidatkinju (npr., „[bijesna](#)“ ili „[nervozna](#)“).

Kao što je već na početku ove sekcije rečeno, ista strategija diskreditiranja kroz rodnu stereotipizaciju dominantno je bila usmjerena prema Mariji Selak Raspudić s glavnim ciljem prikazivanja kandidatkinje kao neadekvatne za obavljanje političke funkcije predsjednice RH ([1,2](#)). Potrebno je istaknuti da su ovakav narativni okvir o Selak Raspudić kreirali njeni protukandidati u utrci za predsjednika/icu, ponajviše kandidat HDZ-a i partnera Dragan Primorac, prikazujući je kao nesamostalnu i nedoraslu za bavljenje politikom.

Tijekom razdoblja praćenja medijskih napisa za izradu ovog izvješća dominirao je narativ o Selak Raspudić kao nesamostalnoj političarki. Prikazivana je kao marioneta koja djeluje pod utjecajem prvenstveno snažnih političara (Zoran Milanović i Nino Raspudić), ali i različitih akademskih mentora ([1,2](#)). Ovakva praksa zabilježena je i prije početka službene izborne kampanje, no u tom razdoblju je paralelno kreiran i narativni okvir o Selak Raspudić kao nedorasloj za obnašanje funkcije predsjednice RH ([1,2,3,4](#)).

3.

Migranti kao kulturna ugroza

I kampanja za predsjedničke izbore, kao i prethodne dvije kampanje, u fokus je stavila pitanje migracija. U našoj smo se analizi posebno fokusirali na rodne aspekte dezinformacijskih narativa o migracijama, imajući na umu [analizu parlamentarnih izbora](#) koja je pokazala da su političari/ke skloni/e plasirati rodne dezinformacije vezane uz pitanje migracija. Te se dezinformacije naslanjaju na postojeći medijski narativ u kojem se odvija [negativna reprezentacija migranata](#) kao društvene prijetnje. Oni se u medijskom diskursu dominantno prikazuju kao mladi, snažni, vojno sposobni i izdržljivi, dok se o ženama koje migriraju najčešće šuti ili ih se prikazuje kao statične, pasivne i ranjive.

Takva rodna dinamika nije ograničena samo na prikaz osoba koje migriraju, već postoji i u prikazu njihovog odnosa s domicilnim stanovništvom. Kao što su različita istraživanja pokazala, [konstrukcija migracija i migranata kao društvene prijetnje odvija se kroz različite dimenzije](#). Najčešće je riječ o dimenzijama ekonomske, sigurnosne, socijalne, zdravstvene ili kulturne prijetnje, no one nisu jedine. Pritom su aktivni nositelji prijetnje migranti, dok se žene i djecu iz domicilnog stanovništva konstruira kao pasivne žrtve (potencijalnog) djelovanja migranata. Takvi prikazi predstavljaju plodno tlo za instrumentalizaciju roda od strane političkih aktera u svrhu mobilizacije birača tijekom izbornih kampanja.

Jednu takvu instrumentalizaciju zabilježili smo tijekom praćenja predsjedničke kampanje. Naime, kandidat MOST-a Miro Bulj izjavljivao je kako postoji mogućnost da strani radnici u bliskoj budućnosti zakonito, kroz zakonsku proceduru, ženama nametnu nošenje marame te im zabrane voziti [\(1,2,3\)](#). Ovom se manipulacijom radnike migrante htjelo prikazati kao prijetnju temeljnim zapadnim i europskim vrijednostima koje oni ne samo da ne žele prihvatiti, već ih planiraju i mijenjati kroz nametanje vlastitih kulturnih vrijednosti. Drugim riječima, izgrađivao se narativ o kulturnoj ugrozi koji u ovom slučaju počiva na premisi da su radnici migranti dominantno muslimanske vjeroispovijesti i dolaze iz zemalja izvan Europe. Pritom je sve stavljeno u kontekst teorije zamjene stanovništva.

Da je riječ o manipulaciji, odnosno rodnoj dezinformaciji u području migracija pokazala je [analiza](#) portala Libela. U njoj je utvrđeno da trenutne politike vezane za dobivanje državljanstva, koje je glavni preduvjet za ostvarivanje glasačkog prava i političkog predstavništva, nisu prilagođene stranim radnicima, da ne postoje jasne strategije integracije stranih radnika u hrvatsko društvo te da u strukturi stranih radnika i dalje dominiraju oni s područja bivše Jugoslavije.

Zaključno, i ova je izborna kampanja poslužila za plasiranje dezinformacija o migracijama i migrantima kao društvenoj prijetnji. I dok smo u kampanji za parlamentarne izbore svjedočili izgradnji dezinformacijskog narativa o migrantima kao sigurnosnoj prijetnji ženama, u predsjedničkoj se kampanji kroz instrumentalizaciju stranih radnika izgrađivao narativ o migracijama i migrantima kao kulturnoj prijetnji ženama. Pritom se pokazalo da su i ovom slučaju plasiranju rodnih dezinformacija vezanih uz područje migracija skloniji predstavnici/e konzervativnih i radikalno desnih stranaka.